

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2022.10.224-232>

УДК: 327(478):355.48(470:477)“2022”

© Михайло Федуняк¹

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА СУЧАСНУ БЕЗПЕКОВУ ПОЛІТИКУ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

Стаття присвячена аналізу безпекової політики Республіки Молдова під впливом сучасної російсько-української війни. Розглядається придністровський чинник в якості серйозної загрози, а також роль і місце України як важливого інструменту зміцнення національної безпеки Республіки Молдова.

Автор констатує, що сьогодні Республіка Молдова постала перед вибором між збереженням економічних стосунків з РФ, які фактично роблять її залежною від Москви та можливістю потенційного відновлення та укріплення національного суверенітету і безпеки за допомогою третьої конструктивної геополітичної потуги, якою зокрема може виступити Україна. Разом з потенційним вирішенням питання ПМР, Молдова набуде потужного військового союзника, який зараз стрімко зміцнює власні сили не тільки в Причорноморському регіоні, але і на всьому європейському континенті. Саме тому розвиток і поглиблення двосторонніх відносин та поступове формування адекватної системи взаємодії, особливо у військовій сфері є надзвичайно актуальним для державного суверенітету та безпеки Республіки Молдова.

Ключові слова: національна безпека, російсько-українська війна, Республіка Молдова, Придністровський регіон Молдови.

The Impact of the Russian-Ukrainian War on the Republic of Moldova Contemporary Security Policy

The article is devoted to the analysis of the security policy of the Republic of Moldova under the influence of the modern Russian-Ukrainian war. The

---

¹ Аспірант кафедри міжнародних відносин факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. E-mail: feduniak.mykhaila@chnu.edu.ua

Transnistrian factor is considered as a serious threat, as well as the role and place of Ukraine as an important tool for strengthening the national security of the Republic of Moldova.

The author states that today the Republic of Moldova is faced with a choice between maintaining economic relations with the Russian Federation, which in fact make it dependent on Moscow, and the possibility of potential restoration and strengthening of national sovereignty and security with the help of a third constructive geopolitical power, which Ukraine can act in particular. Along with the potential resolution of the PMR issue, Moldova will acquire a powerful military ally, which is now rapidly strengthening its own forces not only in the Black Sea region, but also on the entire European continent. That is why the development and deepening of bilateral relations and the gradual formation of an adequate system of interaction, especially in the military sphere, is extremely important for the state sovereignty and security of the Republic of Moldova.

Keywords: *national security, Russian-Ukrainian war, Republic of Moldova, Transnistrian region of Moldova.*

Сучасна система міжнародної безпеки відзначається зростанням конфліктогенності, що призводить до руйнування її інституційної бази. За таких обставин адекватне визначення актуального зовнішньополітичного вектору розвитку та його безпекової складової є не тільки важливим чинником для забезпечення ефективного функціонування системи національної безпеки, а й способів нейтралізації загроз, які існують та можуть з'являтися в майбутньому. Особливим викликом стають військові конфлікти, що відображаються не лише на безпосередніх учасниках, але й справляють вплив і на сусідні держави. Російська збройна агресія проти України створила загрозу для усього регіону, і особливо для Республіки Молдова, яка знаходиться у безпосередній близькості до театру воєнних дій, має серйозні проблеми в забезпеченні своєї економічної та військової безпеки. Дана проблематика лише починає перебувати у фокусі вітчизняних досліджень, тому запропонована стаття має на меті зробити внесок до дослідження даної теми. Метою роботи є аналіз впливу російсько-української війни на безпекову політику Республіки Молдова.

Після початку широкомасштабного вторгнення Російської Федерації до України гостро постає питання безпеки Республіки Молдова, оскільки вона є сусідом України та має на своїй території самопрого-

лошену республіку під протекторатом РФ – так звану Придністровську Молдавську Республіку (ПМР). Придністров'я – це невизнаний, підтримуваний Москвою регіон, який завдяки указу президента СРСР від 22.12.1990 п уп-1215 «Про заходи щодо нормалізації обстановки РСР Молдова» (О Декларации, 1991; Документы СССР, 1990) почав процедуру відокремлення від РСРМ, після чого в 1992 році відбулася коротка війна, завдяки якій російська армія разом із сепаратистами, воюючи проти молдовських сил, закріпила контроль над регіоном і згодом заморозила конфлікт. Відтоді Росія тримає там свій «миротворчий контингент» під приводом захисту російськомовного населення від актів ущемлення їх прав. Насправді російська присутність в Молдові є частиною стратегії по реінтеграції пострадянського простору для чого необхідні підконтрольні території як плацдарми так званого «руського мира». Москва досі має військову базу в Придністров'ї, а також арсенал в населеному пункті Ковбасні, фактично на кордоні з Україною, де знаходяться за різними оцінками до 20 000 тон боєприпасів, які були доставлені туди, коли радянські війська вийшли з Європи (Чим живуть українці, 2011). Хоча ці військові підрозділи, за оцінками експертів, неспроможні самостійно виконувати оперативно-тактичні завдання, їх наявність сковує дії українських військових частин на Півдні України та змушує українське командування відволікати ресурси для протидії можливому нападу з боку Придністровського регіону. При цьому Україна не може вживати превентивних дій для ліквідації зазначеного військового угруповання, бо зазначений регіон розташований на території Республіки Молдова, і ці кроки будуть розцінені, як агресія з боку України проти суверенної держави (Філіпенко А., 2022).

Розгортання гарячої фази російсько-української війни викликало у Молдові побоювання, що вона може стати наступною метою геополітичних зазіхань Росії. 24 лютого 2022 року влада Республіки Молдова ввела в країні надзвичайний стан через російське вторгнення в Україну. З першого дня повномасштабної війни країна почала приймати українських біженців, але в той же час намагається проводити обережну політику стосовно РФ, не бажаючи роздмухування замороженого конфлікту в Придністров'ї та залучення до повномасштабної війни. Зокрема, Молдова відмовилася приєднатися до антиросійських санкцій, посилаючись на слабкість молдовської економіки, яка дуже залежна від московських енергоносіїв. Лідер РМ

Мая Санду, яку обрали зокрема за її проєвропейську позицію дуже обережна у висловлюваннях, оскільки побоюється санкцій з Москви. Над незалежністю, а точніше її відсутністю активно працював попередній президент Ігор Додон. Проросійський політик проводив політику відмежовування” від західного світу, це стало особливо помітно під час візиту до РФ у 2017 році він заявив про подальшу відмову РМ від асоціації з ЄС, а згодом підписав угоду щодо вступу в Євразійський економічний Союз під орудою Москви. Руйнівну політику Додона намагався стати на заваді навіть Конституційний суд РМ, який тоді заблокував референдум «про розширення повноважень» тогочасного президента, що також включав низку економічних та ідеологічних питань. 17 жовтня 2017 року Конституційний суд Молдови тимчасово усунув від виконання президентських обов’язків Додона через його відмову призначити міністром оборони Євгена Стурзу, котрого запропонував парламент, а згодом його було повністю відсторонено (Молдова вибирає, 2017).

У сепаратистському регіоні, який межує з Одеською і Вінницькою областями України, у понеділок 25 квітня 2022 року прогрімлі вибухи в приміщенні так званого міністерства безпеки Придністров’я. А наступного дня вранці вибухи пролунали на радіовежі, що здійснює мовлення російських частот в регіоні. Вони були спрямовані на радіоцентр «Маяк», розташованого за 50 кілометрів на північ від столиці області – Тирасполя і менше чим 10 кілометрів до кордону з Україною. Проросійські «сепаратистські» сили звинуватили уряд Молдови в підготовці цих провокацій, а самі росіяни заявили що таким чином Україна намагається втягнути у війну Молдову. Оскільки чітко видно російський слід (засоби ураження, які є на озброєнні тільки у РФ) можна зробити висновок, що організаторами є ФСБ (Сидоренко С. 2022). Вочевидь Росія буде вживати заходи, спрямовані на усунення від влади проєвропейського керівництва і приходу до влади проросійських сил. Для цього можуть вживатися гібридні дії (підтримка проросійських партій, інформаційна війна, економічний тиск тощо) і безпосередня військова агресія. Для цього є певні сприятливі умови – наявність регіонів, що підтримують проросійські сили (Північ Молдови, АТУ Гагаузія), слабкість безпекових інституцій Молдови, в першу чергу, слабкість Збройних сил РМ, енергетична залежність від постачань російського газу та електроенергії з Придністровського регіону тощо (Філіпенко А.).

Оскільки РМ є невеликою країною в східній Європі, яка фактично не має власної армії та не здатна забезпечувати та підтримувати функцію власної безпеки, постає питання про пошук та створення безпекових механізмів. Хоча в березні 2022 року, проте Молдова не відповідаючи стандартам, подала заявку на членство в ЄС, але оскільки на її території є заморожений конфлікт та вона безпосередньо є об'єктом впливу російських сил, серед яких економічні важелі на Придністров'я – вступ до союзу в короткостроковому періоді стає неможливим. Виходячи з цього, єдиний реалістичний варіант для РМ зараз - це розраховувати на військову підтримку та допомогу найближчих великих сусідів, зокрема: Румунія (яка є членом НАТО з 2004 року) та Україна, яка знаходиться в гарячій фазі військового конфлікту з РФ.

228

30 квітня 2022 року представник НАТО заявив, що організація допускає подальші провокації у Придністров'ї та «операції під чужим прапором», однак у НАТО не бачать неминучих військових ризиків для Молдови. Першого травня британське видання The Times повідомило, що його джерела в українській розвідці стверджують, що «Кремль прийняв рішення про напад на Молдову» і Росія готує висадку повітряного десанту в Придністров'ї. 10 травня 2022 року очільниця Національної розвідки США Авріль Гейнс під час виступу у Сенаті, яку цитує AFP News Agency, заявила, що Путін, мабуть, вирішив поширити бойові дії на територію контрольованого РФ Придністровської Молдавської Республіки (Russian invasion, 2022). Враховуючи послаблення позицій РФ в Причорноморському регіоні за рахунок втрати флагману флоту, ракетного крейсера «Москва», з найбільшим залповим ракетним потенціалом та стратегічним комплексом ППО, можливості виконання такої забаганки Путіна стрімко вгасають, хоча виконуючий обов'язки командувача Центральним військовим округом генерал-майор Рустам Міннекаєв заявив раніше, що Росія прагне контролювати південь України, який міг би забезпечити доступ до Придністров'я, що у подальшому дозволить закріпитись їй на даній території (Российский генерал, 2022). Крім того, враховуючи що російській лідер планує вести довготривалу війну в регіоні, сподіваючись на те, що США та Європа «втратять рішучість» у протидії такій агресії та погодяться на відверто провокативні ультиматуми, зберігається загроза агресії Москви саме з невідконтрольного Молдові Придністров'я.

У червні 2018 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію (Генасамблея ООН. 2018), яка закликає Росію вивести свої війська з Придністров'я, проте МЗС Росії назвало резолюцію «пропагандистським ходом» і заявило, що не збираються її виконувати. Категорично проти виведення російських військ виступав і вище згаданий колишній Президент Молдови Ігор Додон. Наразі усі гілки влади Молдови вимагають негайного виведення усього військового контингенту РФ та повну демілітаризацію ПМР. Проте враховуючи військовий конфлікт РФ та України, Придністровський напрямок залишається важливою частиною гібридного впливу Росії у цьому регіоні.

Слабкість військової складової в безпеці РМ породжує настрої «неминучої» загрози в молдавському суспільстві, привертаючи увагу до проблеми ПМР та її ролі в війні РФ та України. Наразі на території ПМР знаходиться близько 7 тисяч російських військовослужбовців та мобілізаційним потенціалом до 80 тисяч добровольців, які перебувають в складі оперативної групи російських військ у Придністровському регіоні Республіки Молдова, що до початку конфлікту була відома як 14 загальновійськова армія СРСР, що базувалася у Тирасполі, саме на її основі і було створене це угруповання. Оскільки дана група не має потужного озброєння та потенціалу для ведення будь-яких військових операцій, тим паче на декількох напрямках, доцільно вважати що її роль полягає в постійній підтримці напруги та тиску в регіоні, необхідних для ведення успішної інформаційно-пропагандистської кампанії РФ проти РМ та України. Влада Молдови неодноразово вимагала виведення групи військ з території ПМР, а парламент Молдови вважає її перебування однією з основних загроз національній безпеці країни. Проте, оскільки у Молдови фактично відсутня армія та адекватні сили стримування, навіть таке угруповання несе потенційну загрозу національній безпеці країни. У такій складно прогнозованій ситуації виникає питання про пошук потенційних захисників серед найближчих сусідів. Оскільки Румунія є членом НАТО, навіть розвинуті двосторонні стосунки не гарантують безпеки, оскільки тоді в конфлікт з Росією (яка є основною загрозою) вступить Альянс, і це вже буде початком його війни з нею. На нашу думку, для РМ прийнятним стане варіант пошуку умов та створення механізмів двосторонньої військової взаємодії з Україною. Враховуючи потужність стратегічного військового угруповання ЗСУ

«Південь» та «Захід», наявність усіх можливих механізмів захисту та чіткого розуміння оперативної картини в регіоні, з'являється можливість для створення, зміцнення та забезпечення прогресивної позитивної безпекової ситуації в РМ. При подальшому потенційному поглибленні взаємодії та підтримці зі сторони України прогнозовано з'являється можливість повернення території ПМР до складу Молдови, але це буде можливим тільки при поразці РФ у війні з Україною, оскільки наразі в українських сил немає можливості повністю блокувати Причорноморський регіон. Деокупованими мають нагоду стати не тільки ОРДЛО та Крим, але й усі інші території підконтрольні РФ, зокрема і ПМР. Оскільки Придністров'я стало першим де-факто загарбаним РФ регіоном, Росія встигла і ідеологічно вплинути на становище в області та наростити зв'язки з криміналітетом. Постає питання не тільки про повну демілітаризацію регіону (передача усього запасу озброєння з бази в населеному пункті Ковбасне Україні), а й проведення заходів щодо посилення лояльності населення. Враховуючи масштаби беззаконня та розвитку криміналітету, який є на жаль, важливою складовою системи реального життєзабезпечення ПМР, необхідними до проведення будуть заходи впливу та взаємодії щодо подальшого зменшення впливу перших в області, розробити механізм повного розірвання зв'язків зі спецслужбами РФ, котрі їх контролюють.

Отже, можна констатувати, що сьогодні Республіка Молдова подала перед вибором між збереженням економічних стосунків з РФ, які фактично роблять її залежною від Москви та можливістю потенційного відновлення та укріплення національного суверенітету і безпеки за допомогою третьої конструктивної геополітичної потуги, якою зокрема може виступити Україна. Разом з потенційним вирішенням питання ПМР, Молдова набуде потужного військового союзника, який зараз стрімко зміцнює власні сили тільки в Причорноморському регіоні, але і на всьому європейському континенті. Саме тому розвиток і поглиблення двосторонніх відносин та поступове формування адекватної системи взаємодії, особливо у військовій сфері є надзвичайно актуальним для державного суверенітету та безпеки Республіки Молдова.

Джерела та література:

1. О Декларации о независимости Республики Молдова (1991). №.691-XII от 27.08.91. <https://web.archive.org/web/20090515103036/http://www.bri.gov.md/oDepartamentru/Zakonodatelistvo/Zakoni/Nezavisimosti.htm>.
2. Документы СССР. Указ президента СССР от 22.12.1990 п уп-1215 о мерах по нормализации обстановки в ССР Молдова http://web.archive.org/web/20120715225023/http://www.lawmix.ru/docs_cccp.php?id=594.
3. Чим живуть українці Придністров'я?, 8 листопада 2011. <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planeti/chim-zhivut-ukrayinci-pridnistrovya>
4. Філіпенко А, 2022. Війна Росії проти України і придністровський конфлікт. <https://niss.gov.ua/news/statti/viyna-rosiyi-proty-ukrayiny-i-prydnistrov-skuu-konflikt>.
5. Молдова вибирає між Росією і Європою. 2017. <https://drghl.net/vibori-v-moldovi/>.
6. Сидоренко С. 2022 Придністровська спецоперація. Що стоїть за терактами у Молдові та як має діяти Україна. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/04/27/7138467/>.
7. Філіпенко А. Нейтральність Молдови: як сусідці України варто готуватися до агресії РФ та чому в цьому існує потреба <https://www.unian.ua/world/neytralnist-moldovi-yak-susidci-ukrajini-vartogotuvatisya-tisyado-agresiji-rf-ta-chomu-v-comu-isnuye-potreba-novini-svitu-11863983.html>.
8. Russian invasion runs into stiff resistance, supply lines are a 'definite vulnerability,' US officials say <https://web.archive.org/web/20220227071611/https://www.cnn.com/2022/02/26/politics/russian-ukraine-resistance/index.html>.
9. Российский генерал назвал целью войны в Украине контроль над югом страны. 2022. <https://www.svoboda.org/a/rossiyskiy-general-nazval-tseljyu-voynu-v-ukraine-kontrolj-nad-yugom-strany/31816102.html>.
10. Генасамблея ООН схвалила резолюцію із закликом до РФ вивести війська з Придністров'я. 2018. <https://ua.interfax.com.ua/news/political/513888.html>.

References:

1. O Deklaracii o nezavisimosti Respubliki Moldova Nr.691-XII ot 27.08.91 [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <https://web.archive.org/web/20090515103036/http://www.bri.gov.md/oDepartamentru/Zakonodatelistvo/Zakoni/Nezavisimosti.htm>.
2. Dokumenty SSSR Ukaz prezidenta sssr ot 22.12.1990 n up-1215 o merah po normalizacii obstanovki v sssr moldova [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: http://web.archive.org/web/20120715225023/http://www.lawmix.ru/docs_cccp.php?id=594.
3. Chym zhyvut ukrainsi Prydnistrovia? [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planeti/chim-zhyvut-ukrayinci-pridnistrovia>
4. Filipenko A., Viina Rosii proty Ukrainy i prydnistrovskiy konflikt [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <https://niss.gov.ua/news/statti/viyna-rosiyi-proty-ukrayiny-i-prydnistrovskyy-konflikt>.
5. Moldova vybraie mizh Rosiieiu i Yevropoiu [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <https://drdbl.net/vibori-v-moldovi/>.
6. Sydorenko S. Prydnistrovska spetsoperatsiia. Shcho stoit za teraktamy u Moldovi ta yak maie diiaty Ukraina [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/04/27/7138467/>.
7. Filipenko A. Neitralnist Moldovy: yak susidtsi Ukrainy varto hotuvatysia do ahresii RF ta chomu v tsomu isnuie potreba [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <https://www.unian.ua/world/neytralnist-moldovi-yak-susidci-ukrajini-varto-gotuvatisya-do-agresiji-rf-ta-chomu-v-comu-isnuye-potreba-novini-svitu-11863983.html>.
8. Russian invasion runs into stiff resistance, supply lines are a ‘definite vulnerability,’ US officials say [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <https://web.archive.org/web/20220227071611/https://www.cnn.com/2022/02/26/politics/russian-ukraine-resistance/index.html>.
9. Rossijskij general nazval cel’yu vojny v Ukraine kontrol’ nad yugom strany [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <https://www.svoboda.org/a/rossiyskiy-general-nazval-tseljju-voyny-v-ukraine-kontrolj-nad-yugom-strany/31816102.html>.
10. Henasambleia OON skhvalyla rezoliutsiiu iz zaklykom do RF vyvesty viiska z Prydnistrovia [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <https://ua.interfax.com.ua/news/political/513888.html>.